

ИЗДАТЕЛ

научно списание

Том XXIV, книжка 2, 2022

PUBLISHER

scientific journal

Vol. XXIV, Issue 2, 2022

ЗА БУКВИТЕ
ОПИСМЕНЕХЪ

Профил на списанието

Списание „Издател“ публикува научни текстове във всички исторически, практически и теоретични области на книгоиздаването в България и чужбина. Целта е списание „Издател“ да се утвърди като национален и международен научен форум, който чрез висококачествени авторски изследвания и рецензии на български и английски да отразява целия спектър от теми, отнасящи се до създаването, възпроизвеждането и употребата на книжни продукти. За да постигне високо качество, редакционната колегия разчита на принципите на професионалния подбор, независимата оценка и системността на издателската процедура. Основните тематични рубрики на списанието са: Към читателя; Практика и опит; История на книгата; Теоретични аспекти; Нови подходи и иновации; Рецензии и анотации; Писма до редактора.

Списание „Издател“ започва да излиза през 1994 г. по инициатива на група интелектуалци. В периода 2003–2018 г. списанието излиза като съвместно академично издание на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и Университета по библиотекознание и информационни технологии. Негов дългогодишен главен редактор е проф. Лъчезар Георгиев. От 2019 г. списанието се издава самостоятелно от издателство „За буквите – О писменехъ“ при УниБИТ.

Изпращайте вашите въпроси, мнения и предложения на: publisher@unibit.bg

Journal Scope

The Publisher journal aims to publish scientific publications related to the historical, practical and theoretical aspects of book publishing in Bulgaria and abroad. The aim is to establish the Publisher journal as a national and international scientific forum, which through high quality academic papers and reviews in Bulgarian and English to reflect the full range of topics related to the creation, reproduction and use of literary products. In order to achieve high quality, the editorial board will rely on the principles of professional selection, independent blind evaluation and systematic publishing procedure. The main thematic rubrics of the journal are: Editorial; Practice and Experience; Book History; Theoretical Aspects; New Approaches and Innovations; Reviews and Annotations; Letters to the Editor.

For questions, suggestions and collaboration: publisher@unibit.bg

Издатель

Научно списание
година XXIV, книжка 2, 2022

Publisher

Scientific Journal
Vol. XXIV, Issue 2, 2022

ЗА БУКВИТЕ
О ПИСМЕНОХЪ

ГЛАВЕН РЕДАКТОР

Доц. д-р Васил Загоров
Факултет по библиотекознание и
културно наследство
Университет по библиотекознание и
информационни технологии
бул. „Цариградско шосе“ № 119,
ет. 2, стая 201
София 1784, България
тел.: +359 884 29 76 79
е-поща: v.zagorov@unibit.bg

ИЗДАТЕЛ

„За буквите – О писменехъ“
Университет по библиотекознание и
информационни технологии
ДИРЕКТОР
Доц. д-р Диана Стоянова
бул. „Цариградско шосе“ № 119,
ет. 2, стая 213
София 1784, България
тел.: +359 879 14 83 85
е-поща: d.stoyanova@unibit.bg

Списание „Издател“ излиза два пъти
годишно: книжка 1 – януари – юни;
книжка 2 – юли – декември.
Формат: 70/100/16. Печатни коли: 5.

С изпращането на текст и илюстрации
до Академично издателство
„За буквите – О писменехъ“ авторът
се съгласява да преотстъпи правото за
публикуването, анонсирането и
разпространението им за нуждите на
всички издания на „За буквите –
О писменехъ“. Материали, които не са
одобрани за публикуване, не се
редактират и не се връщат на
авторите.

EDITOR-IN-CHIEF

Assoc. Prof. Vasil Zagorov, PhD
Faculty of Library Studies and
Cultural Heritage
University of Library Studies and
Information Technologies
119, Tsarigradsko Shosse Blvd.
fl. 2, room 201
Sofia 1784, Bulgaria
tel. +359 884 29 76 79
E-mail: v.zagorov@unibit.bg

PUBLISHER

„Za Bukvite – O Pismeneh“
University of Library Studies and
Information Technologies
DIRECTOR
Assoc. Prof. Diana Stoyanova, PhD
119, Tsarigradsko Shosse Blvd.
fl. 2, room 213
Sofia 1784, Bulgaria
tel.: +359 879 14 83 85
E-mail: d.stoyanova@unibit.bg

Publisher Journal is published twice a
year: book I – January – June;
book II – July – December.
Size: 70/100/16. Printed Quires: 5.

By sending texts or illustrations to the
„Za Bukvite – O Pismeneh“ Publishing
House the author agrees to submit the
copyright for publishing, dissemination
and announcing in all „Za Bukvite –
O Pismeneh“ editions. Materials that
are not approved for publication are not
edited and are not returned to the
authors.

Главен редактор:

Доц. д-р Васил Загоров (България)

Заместник главен редактор:

Доц. д-р Любомира Парижкова
(България)

Редакционна колегия:

Проф. д.ик.н. Стоян Денчев
(България)

Проф. д.н. Ирена Петева
(България)

Проф. д-р Лъчезар Георгиев
(България)

Доц. д-р Тереза Тренчева
(България)

Проф. д-р Невила Рама
(Албания)

Доц. д-р Карла Базили
(Италия)

Проф. д-р Агата Вълчак Ниеведомска
(Полша)

Доц. д-р Майкъл Бук
(САЩ)

Проф. д-р Каролин Арчър
(Великобритания)

Проф. Натали Стоянофф
(Австралия)

Доц. д.п.н. Нина Пономарьова
(Русия)

Проф. д-р Александър Циганенко
(Русия)

Веселин Тодоров
(България)

Editor-in-Chief:

Assoc. Prof. Vasil Zagorov (Bulgaria)

Editor:

Assoc. Prof. Lubomira Parijkova
(Bulgaria)

Editorial Board:

Prof. Stoyan Denchev, DSc
(Bulgaria)

Prof. Irena Peteva, DSc
(Bulgaria)

Prof. Luchezar Georgiev
(Bulgaria)

Assoc. Prof. Tereza Trencheva
(Bulgaria)

Prof. Nevila Rama
(Albania)

Assoc. Prof. Carla Basili
(Italy)

Prof. Agata Valchak Nievedomska
(Poland)

Assoc. Prof. Michael Boock
(USA)

Prof. Caroline Archer
(Great Britain)

Prof. Natalie Stoianoff
(Australia)

Assoc. Prof., DSc Nina Ponomareva
(Russia)

Prof. Alexander Tsiganenko
(Russia)

Veselin Todorov
(Bulgaria)

Съдържание

Практика и опит

От Гутенберг до изкуствения интелект –
истории от бъдещето. Развитие и тенденции
в издателската дейност на Регионална
библиотека „Пенчо Славейков“ – Варна

*Радка Калчева,
Кристиана Димчева,
Калина Михайлова*

5

История на книгата

Феномени, НЛО и извънземни
цивилизации – книги за продаван или четиво
за зажаднялия постсоциалистически читател.
Книгоиздаване в България през 90-те години
на XX век (1989–1999)

(Статистически наблюдения)
Гергана Янчева

14

Между мимолетното и вечното,
или пренебрегнати в България англосезични
автори през първата половина на XX век

Ваня Якова

24

Ролята на краеведските издания за
минералните извори и бани в България в
периода до 1947 г.
за развитието и популяризирането на
местните общности

Петър Величков

34

Теоретични аспекти

Мястото на библиотерапията при
обучението на бъдещи библиотечно-
информационни специалисти в България

Събина Ефтимова

48

Нови подходи и иновации

Представяне на аудиокнигите на студентите,
които изучават английски като
чужд език в УниБИТ

Teodora Genova

56

Рецензии и анотации

С ебру из дебрите на човешкото познание:
рецензия за книгата „Посланието от ебру:
концептуализиране на комуникацията“

Николай Палашев

65

Плаващите пясъци на медийно-
информационната среда:
рецензия за книгата на Соня Цанкова
„Манипулация, информация или... какво?“

Цветана Георгиева

69

Указания за авторите

73

Contents

Practice and Experience

From Gutenberg to Artificial Intelligence –
Stories from the Future. “Pencho
Slaveykov” Regional Library Publishing
Trends and Development

*Radka Kalcheva,
Kristiana Dimcheva,
Kalina Mihaylova*

Book History

Phenomena, UFOS and Alien Civilizations –
Books to be Sold or Reading Mater
for the Thirsty Post-socialist Reader.
Publishing in Bulgaria in the 90s
of the 20th Century (1989–1999)

(Statistical Observations)
Gergana Yancheva

Between Transient and Eternal or English-
speaking Authors From the First Half
of the 20th Century Who Were Overlooked
in Bulgaria

Vanya Yakova

The Role of the Local Publications About
the Mineral Springs and Baths in Bulgaria
until 1947 in the Development
and Popularization of the Native
Communities

Petar Velichkov

Practice and Expirience

The Place of Bibliotherapy in the Training
of Future Library and Information
Specialists in Bulgaria

Sabina Eftimova

New Approaches and Innovations

Introducing Audiobooks to Students
of English as a Foreign Language
at ULSIT

Teodora Genova

Reviews and Annotations

Going Through the Depths of Human
Knowledge with Ebru: Review of the Book
“The Message of Ebru: Conceptualizing
Communication”

Nikolay Palashev

The Quicksands of the Information
Environment: A Review of Sonya
Tsankova’s Book “Manipulation,
Informationa or... What?”

Tsvetana Georgieva

Guidelines for Authors

ТЕОРЕТИЧНИ АСПЕКТИ
THEORETICAL ASPECTSМЯСТОТО НА БИБЛИОТЕРАПИЯТА ПРИ ОБУЧЕНИЕТО
НА БЪДЕЩИ БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННИ
СПЕЦИАЛИСТИ В БЪЛГАРИЯ**Събина Ефтимова***Университет по библиотекознание и информационни технологии*

Резюме: Докладът представя резултати от изследване, проведено сред студенти по библиотечно-информационни науки (БИН) в рамките на научноизследователски проект. Анкетното проучване на тема „Осведоменост и нагласи към библиотерапията на студентите по БИН“ е проведено в периода 2–30 юли 2021 г. в онлайн среда, като са обхванати 58,91% от студентите в специалности по БИН, ОКС „бакалавър“, в българските университети. В доклада се представят изводи относно: нивото на познаване на възможностите на библиотерапията; потребността от изучаване на повече алтернативни форми за работа с читателите; осведомеността на студентите за развитието и използването на библиотерапията в България; тяхната нагласа към приложението на библиотерапията в библиотечна среда в България и др. Получените резултати открояват тенденция, свързана с нуждата от получаването на повече информация за алтернативни практики за работа в библиотечна среда.

Ключови думи: студенти; библиотечно-информационни науки; академично образование; библиотерапия; България

В периода на пандемия от COVID-19 все повече се заговори за алтернативни форми за справяне със стреса, самотата, дезориентацията и др. Според резултатите от скорошни изследвания на български и чуждестранни учени четенето се посочва като възможност за преминаване по щадящ начин за личността през тази нетипична ситуация. Много хора по време на периодите на затваряне у дома заради пандемията са използвали четенето като средство за преодоляване на усещането за самота, уплаха, изолираност и неизвестност (Parijkova, 2021).

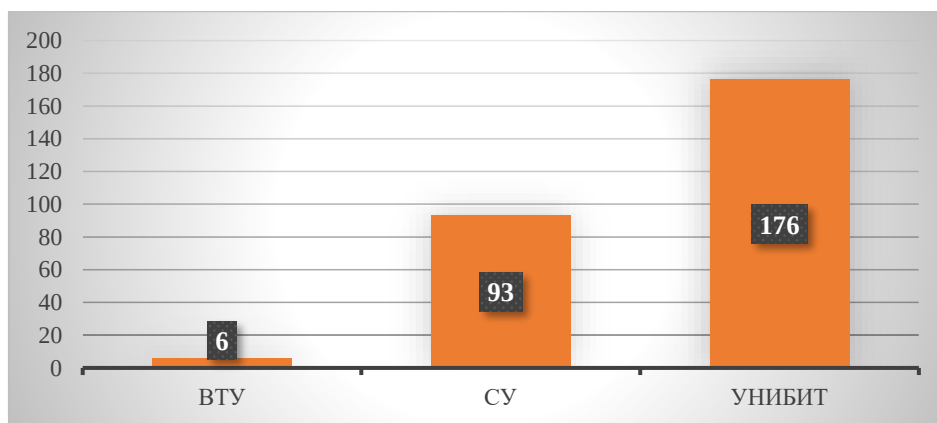
Интересът към терапевтичния потенциал на четенето се изследва от хилядолетия и все повече хора интуитивно използват художествената литература, за да преминават по-леко през различни житейски моменти. Някои търсят опора, други – стимул, но всички осъзнават силата на думите и възможността литературата да помага в трудни периоди.

В УниБИТ има установена традиция на изследователска и публикационна дейност по проблематиката на културата на четенето и неговия терапевтичен потенциал. Пандемията повдигна нови въпроси и породила нужда от дискусии и по-задълбочени проучвания на нагласите на хората да използват четенето като средство за справяне в нетипични ситуации. От 2020 г. екип учени от УниБИТ работи по научно-изследователски проект с наименование „Изследване на нагласите към терапевтичния потенциал на четенето в нетипични ситуации за индивида“¹, финансиран от ФНИ на МОН с договор № КП-06-Н45/2 от 30.11.2020 г., в който се проучва и рефлексията от пандемията от COVID-19. Целта е да се придобие ново знание относно отношението и степента на познаване на възможностите на библиотерапията и на значимостта на четенето като терапевтично средство за запазване на емоционалното и психическото равновесие на хората в периоди на криза.

Резултати от анкетно проучване сред студенти по библиотечно-информационни науки в България

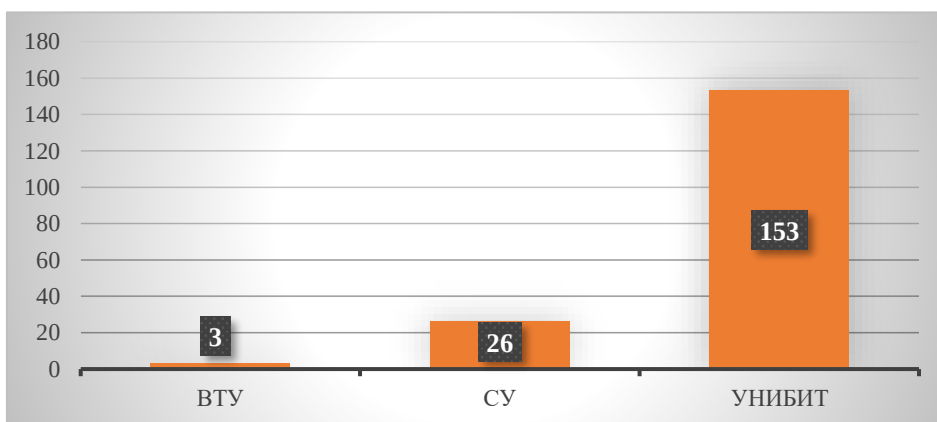
През 2021 г. в рамките на проекта е осъществено анкетно проучване на тема „Осведоменост и нагласи към библиотерапията на студентите по БИН“ сред студенти, обучаващи се в бакалавърска степен по библиотечно-информационни науки в университети в България. Респондентите са идентифицирани на базата на Регистъра на Министерството на образованието и науката на Р България за броя на действащи студенти и докторанти по специалности и форма на обучение.

Според регистъра на Министерството на образованието и науката (МОН) общият брой на активните студенти, обучаващи се в областта на библиотечно-информационните науки в ОКС „бакалавър“, е разпределен, както следва: Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ (ВТУ) (6), Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ) (93) и Университет по библиотекознание и информационни технологии (УниБИТ) (176). В УниБИТ към момента се обучават най-много студенти по библиотечно-информационни науки в специалностите „Библиотечен и информационен мениджмънт“ (БИМ) и „Библиотечно-информационни науки и управление на знанието“ (БИНУЗ), следван от СУ, специалност „Библиотечно-информационни науки“, и от ВТУ, специалност „Библиотечно-информационни дейности“ (фиг. 1).

Фиг. 1. Дялово разпределение по брой студенти, обучаващи се в ОКС „бакалавър“ по БИН в България

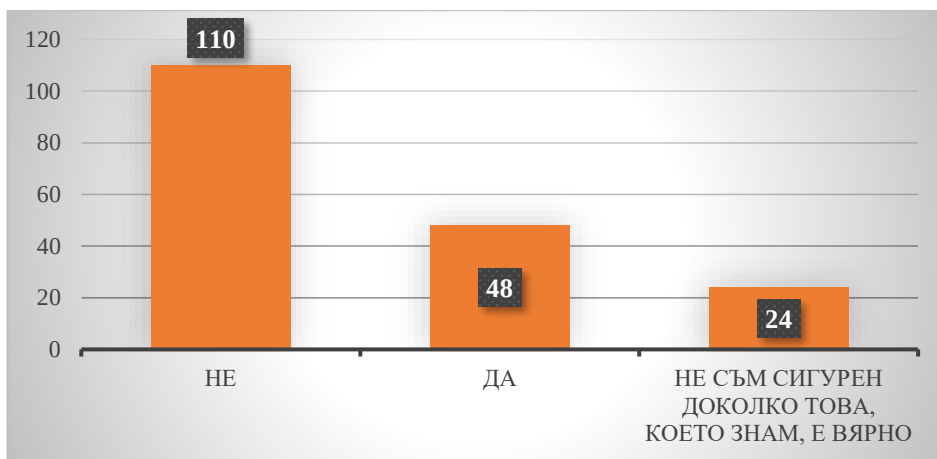
Емпиричното проучване е полезно за очертаване на реална картина на нагласите на бъдещите специалисти към нови форми за работа в българските библиотечни институции. То е осъществено в периода 2–30 юли 2021 г., когато в университетите е приключил летният семестър за студентите от редовна форма на обучение. Анкетата е проведена в онлайн среда, като на анонимен и доброволен принцип в нея са се включили **58,91%** от общия брой на студентите, обучаващи се в редовна и задочна форма от посочените специалности в ОКС „бакалавър“, което прави изследването представително.

Фиг. 2. Разпределение по брой студенти от университети, включили се ефективно в проучването

От фигурата е видно, че 84% от включилите се респонденти в проучването са студенти от УниБИТ, 14% са от СУ и 2% са от ВТУ (фиг. 2).

Първият изследователски въпрос е насочен към познаването на термина „библиотерапия“ от студентите: „Знаете ли какво е библиотерапия?“. Целенасочено за този въпрос е оставена възможност за свободен отговор, за да се обхване максимално широк диапазон от варианти на отговор. При анализа на резултатите се открояват три основни групи отговори: „Да“, „Не“ и „Не съм сигурен доколко това, което знам, е вярно“ (фиг. 3). Едва 26% от анкетиранияте посочват, че са запознати със същността на библиотерапията. Регистрираното незадоволително познаване на библиотерапията, от една страна, се дължи на слабото застъпване на темата при обучението на студентите, а от друга страна, може да е свързано и с това, че в анкетата са се включили и студенти от първи и втори курс, при които предстои изучаването на дисциплини, застъпващи темата за библиотерапия. Част от анкетиранияте не са абсолютно сигурни дали знанията и информацията, които имат за библиотерапията, са достоверни и отговарят на научните постановки. При тези отговори има пояснения, че са запознати с термина само от публикации в интернет, а не от академично учебно съдържание или от научни публикации.

Фиг. 3. Познаване на библиотерапията сред студенти от ОКС „бакалавър“

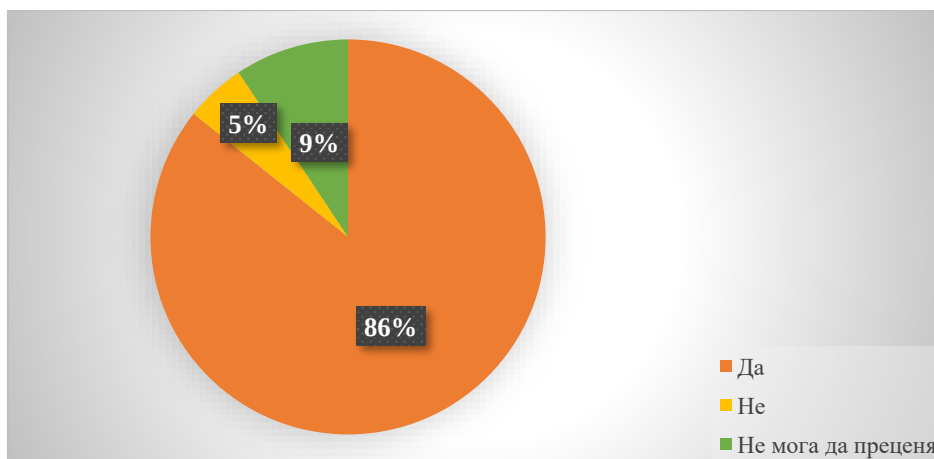
На уточняващия въпрос *откъде респондентите придобиват информация относно библиотерапията*, са получени следните отговори: над 58% посочват, че не са търсили и използвали такава информация; над 19% посочват, че са получили информация от публикации в интернет, като преобладаващо са посочени страници на регионални библиотеки, достъпни в социалните мрежи. Около 17% са студентите, получили информация за библиотерапията по време на обучението си в университета, и 6% са

студентите, използвали информация от специализирания периодичен печат. Студентите подчертават, че в университетските библиотеки има много малко издания по въпросите на библиотерапията.

На въпроса „Изучавали ли сте теми, свързани с библиотерапията в университета?“ 93 от студентите, включили се в проучването от УниБИТ, отговарят, че са изучавали теми, свързани с библиотерапията. Голяма част от тях посочват, че са изучавали факултативната дисциплина „Библиотерапия“. При студентите от СУ 9 студенти са посочили, че са изучавали теми, разглеждащи различни аспекти на библиотерапията. При студентите от ВТУ нито един не е посочил, че е изучавал теми, близки до библиотерапията.

Резултатите са показателни, че на този етап липсват достатъчно академични дисциплини, в които да се разглеждат възможностите на библиотерапията. Студентите посочват, че са чували за библиотерапията, но в повечето случаи само като термин. Попадали са в процеса на подготовката си за изпити на материали, свързани с библиотерапията. Само малка част от обучаемите посочват, че в техните университети има инициативи и събития, свързани с популяризирането на приложението на библиотерапията в библиотечна среда.

Запитани: „Според Вас има ли нужда да се изучават повече дисциплини, свързани с нови форми за работа в библиотечните институции?“, 86% от анкетиранияте студенти отговарят положително, като посочват, че е необходимо да се актуализират учебните планове и програми и да се преподават повече теми, свързани с нуждите на съвременните потребители. Същевременно 5% смятат, че предлаганото учебно съдържание и разглежданите в него теми са напълно достатъчни, докато 9% са отговорили, че не могат да преценят (фиг. 4).

Фиг. 4. Нагласа към включването на теми, свързани с нови форми за работа в библиотечните институции

В отговор на въпроса „Знаете ли в кои български библиотеки се използва библиотерапия?“ 11% от респондентите подчертават, че знаят, защото следят страниците на големите обществени библиотеки в социалните мрежи, а 18% са прочели за различни инициативи в професионалните издания. Преобладаващият брой студенти – 71%, не са запознати. Тези незадоволителни резултати по отношение на познаването на добри библиотечни практики не трябва да се negliжират, а да послужат за актуализиране и надграждане на академичното учебно съдържание. За това благоприятства и фактът, че през последните години много регионални библиотеки вече имат сертифицирани консултанти по библиотерапия и активно популяризират успешната си дейност в това направление. Публикациите в специализираните професионални издания също се увеличават през последните години. В УниБИТ има установена самостоятелна академична дисциплина „Библиотерапия“ с издаден учебник на лектора С. Ефтимова, а в другите университети частично се дискутират възможностите на библиотерапията в рамките на учебния процес (Eftrimova, 2021).

Анкетната карта включва и въпрос относно студентското мнение дали е необходимо да се изучава библиотерапията като самостоятелна дисциплина от бъдещите библиотечни специалисти. Според респондентите 33% смятат, че това не е необходимо, 23% не могат да преценят дали би било полезно, а 44% подчертават необходимостта от изучаване на такава дисциплина. Студентите започват да осмислят, че библиотечната институция изпълнява много функции и е необходимо специалистите да са подготвени да отговорят на непрекъснато променящите се нужди на съвременните потребители.

Т. Тодорова обобщава, че библиотечно-информационната сфера в наши дни се влияе от динамичните преобразувания в глобалната информационна среда, от процесите на демократизация на образователното пространство и от преосмислянето на системата на обучение в световен мащаб. Приложението на интеграционния и интердисциплинния подход, както и на информационните и комуникационните технологии в образователната, изследователската и приложната дейност в областта на библиотечно-информационните науки, образование и практика съответства на очертаните предизвикателства и е път към успеха. Днес е необходимо да се следват промените, съпътстващи глобалните тенденции на развитие, и стремежът за активизиране на човешкия потенциал чрез библиотеките (Todorova, 2014).

Анализът на резултатите от проведеното емпирично проучване на тема „Осведоменост и нагласи към библиотерапията на студентите по БИН“ налага обобщението, че в обучението на бъдещите специалисти е необходимо да се интегрират иновативно учебно съдържание, методи и подходи, отговарящи на променящите се нужди на съвременниците ни, за да може и в утрешния ден библиотеките да са атрактивно и полезно място за всички групи потребители. Редовното осъществяване на подобни проучвания сред

колегите от практиката, както и сред студентите увеличава възможността за успешно взаимодействие между академичното образование и професионалната сфера.

В УниБИТ се налага целенасочена образователна стратегия в областта на обучението по библиотерапия, като са въведени самостоятелни академични дисциплини, разглеждащи въпросите на библиотерапията в специалности в ОКС „бакалавър“ и в ОКС „магистър“. Това е стъпка към разширяване на хоризонта на бъдещите специалисти за перспективността на професията на библиотечно-информационния специалист и за откриване на още много възможности за обогатяване на теоретичното знание и на практическо приложение на библиотерапията в България.

Благодарности

Тази публикация е реализирана по проект „Изследване на нагласите към терапевтичния потенциал на четенето в нетипични ситуации за индивида“ с Договор № КП-06-Н45/2 от 30.11.2020 г., финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката, с ръководител гл. ас. д-р Събина Кирилова Ефтимова-Илиева.

БЕЛЕЖКИ

¹ **Библиотерапия:** силата на книгите. [Online]. Available at: <https://bibliotherapy.unibit.bg/bg/>. [Прегледано на 11.08.2022].

ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES

Eftimova, S. (2019). The Place of Bibliotherapy Course in the Training of Library Specialists in Bulgaria. – In: *INTED2019*, pp. 1053–1057.

Parijkova, L. (2021). “Read – So You Never Feel Alone” – Initiatives Born During the Pandemic and Related to the Healing Power of Books. – In: *EDULEARN21 Proceedings*, pp. 4767–4771.

Todorova, T. (2014). *Integration Processes in Library and Information Sphere*. Sofia: Za bukвите – O pismenech, 278 p.

THE PLACE OF BIBLIOTHERAPY IN THE TRAINING OF FUTURE LIBRARY AND INFORMATION SPECIALISTS IN BULGARIA

Abstract: The report presents the results of a survey conducted among students doing Library Studies and is part of a project funded by the National Science Fund of the Ministry of Education and Science. The survey was conducted in the period between 2nd and 30th July 2021 in an online environment and it involved 58.91% of students studying these specialties in the bachelor's degree programs. The report presents conclusions about the following: the knowledge level of the possibilities of bibliotherapy; the need to study more alternative forms of working with readers; their awareness of the development and use of bibliotherapy in

Bulgaria; the attitude of students to the application of bibliotherapy in the library environment in Bulgaria, etc. The obtained results highlight a major trend related to the need to obtain more information about alternative practices for working in a library environment.

Keywords: *students; Library and Information Studies; Bulgaria; bibliotherapy*

Assist. Prof. Sabina Eftimova, PhD

University of Library Studies and Information Technologies

119, Tsarigradsko shose, Blvd.

1784 Sofia, Bulgaria

ORCID 0000-0002-6033-7663

E-mail: s.eftimova@unibit.bg